

Πράσινο το χρώμα της ανάπτυξης

ή πώς κράτος και κεφάλαιο ληλατούν τη φύση και τις ζωές μας

Τα τελευταία τουλάχιστον 15 χρόνια βιώνουμε μια συνθήκη αλληπάλληλων συστημικών κρίσεων (οικονομική, επισιτιστική, ενεργειακή, κλιματική, κ.ά.), οι οποίες χρησιμοποιούνται ως βασικό εργαλείο ή/και πρόσχημα για τη δημιουργία νέων πεδίων κερδοφορίας και την απρόσκοπτη αναπαραγωγή του καπιταλιστικού συστήματος. Παράλληλα, ο κρατικός μηχανισμός, μέσα από τη μονιμοποίηση ενός καθεστώτος «έκτακτης ανάγκης» για την αντιμετώπιση των εκάστοτε συστημικών κρίσεων, επιχειρεί να καταστεί ο απόλυτος ρυθμιστής σε όλες τις πτυχές των ζωών μας, επιτείνοντας την καταστολή, την επιτήρηση και τον κοινωνικό έλεγχο.

Στο επίκεντρο των κυρίαρχων συζητήσεων έχει μπει emphaticά το τελευταίο διάστημα το ζήτημα των «ακραίων» καιρικών φαινομένων. Χρησιμοποιώντας τη ρητορική της κλιματικής «κρίσης», κράτος και κεφάλαιο προσπαθούν να επιβάλουν συγκεκριμένα ανάγνωση των φαινομένων που θα τους επιτρέψει, αφενός να εντείνουν τη διαχείριση με «πολεμικούς» όρους, αφετέρου να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες για επενδύσεις μέσω επικερδών αναπτυξιακών έργων ή προώθησης ενός νέου μοντέλου «πράσινου» καπιταλισμού. Αποκρύπτοντας σκόπιμα την κυριαρχική συμβολή του συγκεκριμένου πολιτικοοικονομικού συστήματος και του ανθρωποκεντρικού πολιτισμικού παράγοντα στην περαιτέρω ληλασία της φύσης και των ζωών μας.

Η περιβαλλοντική ρύπανση και οι καταστροφές που -συχνά πλέον- ακολουθούν τα έντονα καιρικά φαινόμενα αποτελούν πλέον μέρος της κανονικότητας στην οποία ζούμε. Μόνο τον Ιούλιο και Αύγουστο του 2023, στον ελλαδικό χώρο κήηκαν τουλάχιστον 1.800.000 στρέμματα, ενώ οι βροχές του Σεπτεμβρη «έπνιξαν» τον Θεσσαλικό κάμφο και τον Βόλο, αφήνοντας πίσω τους δεκάδες νεκρούς/ές ντόπιους/ες και μετανάστ(ρι)ες, χιλιάδες νεκρά ζώα, καμένα δάση και άστεγες/ους, μεταβάλλοντας αισθητά την πρόσφατη γεωμορφολογία των περιοχών. Σε δεύτερο βαθμό, οι επιπτώσεις όλων αυτών των καταστροφών επεκτείνονται γεωμετρικά σε διάφορους τομείς της κοινωνικοπολιτικής καθημερινότητας, από την ερημοποίηση και τη συνακόλουθη μετανάστευση ανθρώπινου πληθυσμού έως την περαιτέρω αλλαγή χρήσης γης και την προσηματική αιτιολόγηση της αύξησης των τιμών των προϊόντων.

Για την κρατική διαχείριση και τους αγγελιοφόρους της η αφήγηση είναι μία: είμαστε έρμαια της κλιματικής αλλαγής. Επικαλούμενοι παρούσες και επερχόμενες «βιβλικές καταστροφές» φροντίζουν να αποδώσουν τις ευθύνες σε κάποια ανωτέρα βία (π.χ. στο φαινόμενο του θερμοκηπίου) -ίσως έναν καινούριο «αόρατο εχθρό»- αποποιούμενοι κάθε δική τους συμβολή (αποξήρανση υγροτόπων, εκτροπές ποταμών, μπαζωμένα ρέματα, αποψιλώσεις δασών κ.τ.λ.), και φυσικά αποκρύπτοντας ότι, τις περισσότερες φορές, αποδέκτ(ρι)ες αυτών των «καταστροφών» δεν είναι άλλοι/ες από τους/ις οικονομικά ασθενέστερους/ες των περιοχών που πλήττονται.

Την ίδια στιγμή, αξιοποιώντας τις δοκιμασμένες τεχνικές αφομοίωσης, ελέγχου και πειθάρχησης που αποκόμισαν από την περίοδο της Covid, επαναφέρουν τη λογική της «εξατομικευμένης ευθύνης» μέσα από την προειδοποίηση με SMS για περιορισμό της ανθρωπίνης κινητικότητας. Έτσι, «φταίνει οι πολίτες» που δεν ακολουθούν τις κρατικές και μιντιακές οδηγίες, «φταίνει οι αλληλέγγυες» που, αφήφώντας τον κίνδυνο, προσφέρουν με όποιον τρόπο μπορούν. Σε μια προσπάθεια να ακυρώσουν ή/και να λοιδορήσουν την αλληλεγγύη, την αυτοοργάνωση και τη συντροφικότητα που αναδύεται μεταξύ των καταπιεσμένων σε συνθήκες κινδύνου και απωλειών και που αμφισβητεί στην πράξη το μονοπώλιο της κρατικής διαχείρισης. Μιας διαχείρισης, η οποία αρκείται σε φιλανθρωπικού τύπου πλατφόρμες «αρωγής» και vouchers, για να κατευνάσει τυχόν

κοινωνικές αντιδράσεις και να συνεχίσει απρόσκοπτα την περαιτέρω ληλασία της φύσης και των ζώων μας.

Παράλληλα, η κρατική διαχείριση συναρθρώνεται με τα συμφέροντα του εγχώριου και διεθνούς κεφαλαίου, μπολιάζοντας την κοινωνική συνείδηση με την «ανάγκη» για νέες επενδυτικές ενέργειες και αναπτυξιακά/ενεργειακά mega-projects (περιφράξεις, ιδιωτικοποιήσεις και εμπορευματοποίηση ελεύθερων χώρων, αλλαγή χρήσης γης, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κ.ά.), με «καινοτομίες που θα σώσουν τον πλανήτη.

Η υπαρκτή και διαρκώς αυξανόμενη ρύπανση, η κλιματική αλλαγή που παρουσιάζεται ως ταυτόσημη έννοια με την υπερθέρμανση του πλανήτη, τα «ακραία» φυσικά φαινόμενα, η ενεργειακή «κρίση», η «επελαύνουσα» κλιματική «κρίση» και, εσχάτως, η κλιματική «κατάρρευση» είναι όροι και καταστάσεις που το κυρίαρχο αφήγημα τοποθετεί κάτω από την ίδια ομπρέλα. Η κλιματική αλλαγή μετονομάζεται σε κλιματική «κρίση» σε μια «εποχή αιχμής», σε μια ακόμη κατάσταση «έκτακτης ανάγκης», σ' έναν ακόμη «πόλεμο» που επιτάσσει παγκόσμια «εξαιρετικά μέτρα» στην κατεύθυνση της «πράσινης μετάβασης».

Σ' αυτή τη συνθήκη, οι κυρίαρχοι παρουσιάζονται ως «άμοιροι ευθυνών» και περιγράφουν ως αναπόφευκτη την έξαρση των ένοπλων συγκρούσεων για το νερό, την επισιτιστική «κρίση», τη μετανάστευση εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων, την (επαν) εμφάνιση ιών και νόσων και την οικονομική εξαθλίωση. Από τη στιγμή που η διαχείριση της κλιματικής «κρίσης» βαπτίζεται «παγκόσμιο καλό», οι εθνικές πολιτικές θεωρείται ότι αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στη διαχείριση του «κινδύνου» και επομένως, «όταν αναγνωρίζεται σαφώς ένα κοινό καλό, υπάρχει ανάγκη για μια νομικά συστατική ειδική αρχή ικανή να διευκολύνει την εφαρμογή του» (Ομιλία Πάπα Φραγκίσκου στην Ρώμη, Μάιος 2019). Δεν είναι τυχαίο ότι η Ε.Ε. θεσπίζει ευρωπαϊκό κλιματικό νόμο εκδίδοντας οδηγίες προς τα κράτη-μέλη με κεντρικό στόχο τον μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας για την «επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας μέχρι το 2050». Σε αυτή την κατεύθυνση, ιδρύονται υπουργεία κλιματικής αλλαγής, (στον ελληνικό χώρο θεσπίζεται Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας τον Σεπτέμβριο του 2021) και ακολουθούν παγκόσμιες σύνοδοι, ευρωπαϊκή «πράσινη»

συμφωνία, κλιματικές και ενεργειακές «δράσεις», συσχετισμός με τον πόλεμο στην ουκρανία κ.λπ.

Μ' άλλα λόγια, συνδέεται η διαχείριση της κλιματικής «κρίσης» με την παγκόσμια ασφάλεια και στρατιωτικοποιείται, όπως χαρακτηριστικά περιγράφεται σε κείμενα της Ε.Ε. (στρατιωτική αναδιάταξη για την αντιμετώπιση «εσωτερικών» και «εξωτερικών» εχθρών, μεταναστ(ρι)ών, κοινωνικών ταραχών, έλεγχος μετακινήσεων κ.α.) και ανακοινώσεις του ΝΑΤΟ, σύμφωνα με τις οποίες «η κλιματική αλλαγή είναι μια καθοριστική πρόκληση για τη γενιά μας και πολλαπλασιαστικής κρίσεων» και επομένως «είναι επιτακτική η μετεξέλιξη του ΝΑΤΟ σε μία περισσότερο πολιτική και παγκόσμια συμμαχία».

Ταυτόχρονα, το αφήγημα για την «πράσινη αλλαγή» δεν θα μπορούσε να μην αποπνέει έναν αέρα αισιοδοξίας για το απανταχού επενδυτικό κεφάλαιο, όπως άλλωστε συνιστούν και οι ειδικοί: «Η μετάβαση σε μηδενικές εκπομπές και σε έναν κόσμο ανθεκτικό στην κλιματική αλλαγή προσφέρει τεράστιες οικονομικές, επιχειρηματικές και εμπορικές ευκαιρίες στην εποχή μας», (αναφορά του ακαδημαϊκού Stern στην Σύνοδο G7 (2021) στο Ηνωμένο Βασίλειο), προοιωνίζοντας την -αξίας τρισεκατομμυρίων ευρώ- στροφή στις «πράσινες» αγορές.

Πράσινο, λοιπόν, το χρώμα του καπιταλισμού...

Το επιχείρημα των εξουσιαστών ότι ο καπιταλισμός μπορεί να έχει και «πράσινες διεξόδους», με τα χρόνια αρχίζει και καταλαμβάνει όλο και περισσότερο χώρο στον δημόσιο λόγο. Παρουσιάζεται ως η μοναδική συμβατή λύση που μπορεί να ισορροπήσει ανάμεσα στα όλο και αυξανόμενα ζητήματα υποβάθμισης του πλανήτη και την οικονομική ανάπτυξη. Στην πραγματικότητα, είναι η απόλυτα ελεγχόμενη θεσμική διέξοδος που προωθούν τα κράτη και οι καπιταλιστικοί κολοσσοί ώστε να επιβιώνει, ακόμα και με διαφορετικές μορφές, το τωρινό σύστημα εκμετάλλευσης και λεηλασίας της φύσης. Για να υπάρξει όμως οποιαδήποτε πιθανότητα ανάσχεσης αυτής της πραγματικότητας, θα πρέπει πρώτα από όλα να έρθουμε σε αντιπαράθεση με το υπάρχον πολιτικοοικονομικό σύστημα, και τον τρόπο που αυτό αντιμετωπίζει το περιβάλλον, αμφισβητώντας στο σύνολό του τον κυριαρχικά επιβαλλόμενο τρόπο ζωής.

Κεντρικό ρόλο στον πυρήνα των ιδεών-πρακτικών του πράσινου καπιταλισμού έχει η αντικατάσταση μέρους του τωρινού ενεργειακού μοντέλου, με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να αποτελούν σύμφωνα με τον επίσημο καθεστωτικό λόγο πανάκεια για οποιοδήποτε περιβαλλοντικό πρόβλημα (από την υπερθέρμανση του πλανήτη μέχρι την αύξηση της συχνότητας και της έντασης των καιρικών φαινομένων, όπως οι πλημμύρες και οι τυφώνες). Ούτε οι ΑΠΕ τεχνολογικά μπορούν να αντικαταστήσουν τα ορυκτά καύσιμα, αλλά ούτε και τα δύο μαζί μπορούν να στηρίξουν το οικονομικό μοντέλο της συνεχώς αυξανόμενης παγκόσμιας κατανάλωσης. Ειδικά με τον τρόπο που χρησιμοποιούνται από κράτος και καπιταλιστές, αποτελούν εργαλεία που συντελούν στην περαιτέρω λεηλασία της φύσης (τεράστιες βιομηχανικές εγκαταστάσεις που αφανίζουν σημαντικούς οικότοπους, υδροηλεκτρικά φράγματα που σταματούν τη ροή των ποταμών αλλοιώνοντας τα οικοσυστήματα κ.ά.). Το σημαντικότερο κομμάτι που τεχνηέντως αποφεύγει να θίξει ο πράσινος καπιταλισμός δεν είναι οι πηγές του ενεργειακού μείγματος, αλλά πόση πραγματικά ενέργεια χρειαζόμαστε, πόση από αυτήν κατευθύνεται στις κοινωνικές ανάγκες και πόση για την παραγωγή κέρδους για κράτη και κεφάλαια.

Η «μαγική» λύση που για ακόμα μια φορά προτείνουν τα think tanks του κεφαλαίου και της κρατικής διαχείρισης, είναι η μετακύλιση της ευθύνης σε ατομικό επίπεδο. Προσπαθούν να εντυπώσουν στο συλλογικό ασυνείδητο των καπιταλιστικών κοινωνιών ότι για την κλιματική αλλαγή φταίνε όλοι/ες ισόποσα, εξισώνοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα όσων πίνουν καφέ με πλαστικό και όχι χάρτινο καλαμάκι με τα ενεργειακά βαμπίρ της πολεμικής βιομηχανίας, τον μεγαλύτερο -μεταξύ άλλων- καταναλωτή ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο. (Η μαζική βιομηχανική παραγωγή προϊόντων, το διαμετακομιστικό εμπόριο και η βιομηχανία των Α.Π.Ε. αποτελούν μερικά μόνο επιπλέον παραδείγματα στον μακρύ κατάλογο αυτού του ενεργοβόρου τεχνοκρατικού πολιτισμού). Με αυτόν τον τρόπο, η υπερκατανάλωση προϊόντων και ενέργειας, που αποτελεί το «οξυγόνο» του καπιταλισμού, μένει στο απυρόβλητο. Σύμφωνα με τους περιβαλλοντικά «ευαίσθητους» εξουσιαστές, μπορούμε να συνεχίσουμε να καταναλώνουμε, τροφοδοτώντας έτσι έναν αέναο φαύλο κύκλο υπερπαραγωγής - υπερκατανάλωσης - υποβάθμισης του περιβάλλοντος, αρκεί πλέον τα προϊόντα και οι υπηρεσίες να έχουν την απαραίτητη «πράσινη» σήμανση.

Τα κράτη, από την πλευρά τους, σε πρώτο επίπεδο προσπαθούν να περιφρουρήσουν τα καπιταλιστικά-εθνικά-κυριαρχικά τους συμφέροντα ενεργοποιώντας τους εξουσιαστικούς μηχανισμούς και θέτοντας την κοινωνία σε μια διαρκή κατάσταση «έκτακτης ανάγκης», για να έρθουν στη συνέχεια ως «σωτήρες» και «εγγυητές της ομαλότητας» να στρώσουν το έδαφος στην επέλαση του κεφαλαίου στις ζωές μας. Σε δεύτερο επίπεδο, και συγκεκριμένα στην περίπτωση της κλιματικής και ενεργειακής «κρίσης», αναγνωρίζοντας την εν μέρει κοινότητα των συμφερόντων τους, συνάπτουν μεταξύ τους διακρατικές συμφωνίες και καταρτίζουν νομοσχέδια επιχειρώντας να διευκολύνουν τα κάθε λογής αναπτυξιακά έργα και ενεργειακά mega-projects του ντόπιου και διεθνούς κεφαλαίου. Κι όλα αυτά πάντα με την συνδρομή των κυρίαρχων επιστημονικών επιτελείων, τα οποία νομιμοποιούν στην κοινωνική συνείδηση τις κρατικές και καπιταλιστικές επιλογές ως μοναδικές και αναμφισβήτητες. Ταυτόχρονα, τα καθεστωτικά μίντια, πυλώντας της κρατικής εξουσίας, αναπαράγουν μαζί με την κυρίαρχη αφήγηση συμβάλλοντας στην επίταση του κοινωνικού ελέγχου μέσα από την καλλιέργεια του φόβου, ώστε να καμφθούν οι οποιοσδήποτε αντιστάσεις στα σχέδιά τους. Και, φυσικά, για όσα άτομα δεν πειθαρχούν, οι κρατικές κατασταλτικές δυνάμεις (αστυνομία, στρατός) παραδοκούν.

Ως αναρχικές/οί, δεν έχουμε αυταπάτες για το αν οι κρατιστές και οι καπιταλιστές, με οποιαδήποτε απόχρωση, ενδιαφέρονται για την βιωσιμότητα και την ευημερία των φυσικών οικοσυστημάτων. Είναι δομικό χαρακτηριστικό τους να λεηλατούν τη φύση μέσω της υπερεκμετάλλευσης πρώτων υλών, με αποτέλεσμα μεταξύ άλλων να στερούν από τα μη ανθρώπινα όντα τον φυσικό τους χώρο. Παράλληλα με τη συνεχή υποβάθμιση των οικοσυστημάτων, το κεφάλαιο σε αगाστή συνεργασία με τα κράτη, προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τα ελάχιστα εναπομείναντα αγαθά που δεν έχουν περάσει ακόμα σε ιδιωτικό έλεγχο, με σκοπό να ελέγξουν απόλυτα τη χρήση, τη διαχείριση και την πρόσβαση σε αυτά. Η ιδιωτικοποίηση απαραίτητων για τη ζωή αγαθών, όπως το νερό, έχει ιστορικά αποδειχθεί ότι οδηγεί στην κατακόρυφη υποβάθμιση των ζώων μας. Προφανώς η διαχείρισή τους από την κρατική εξουσία δεν είναι αυτό που οραματιζόμαστε σε αναρχικές κοινότητες που θα έχουν απαλλαγεί από τις συστημικές ανισότητες. Η μεταφορά όμως των αγαθών στα χέρια του ιδιωτικού κεφαλαίου δεν αποτελεί επ' ουδενί βήμα προς την κατεύθυνση της οικειοποίησης των μέσων για τις κοινότητες για τις οποίες αγωνιζόμαστε.

Όσα χρώματα και αν αλλάξει, ο καπιταλισμός συνιστά εκ θεμελίων εκμεταλλευτικό, καταπιεστικό σύστημα που επιταχύνει τη λεηλασία της φύσης και των ζώων μας

Η κατά τόπους λεηλασία και καταστροφή της φύσης από το κράτος και το κεφάλαιο ως αποτέλεσμα των κυρίαρχων αναπτυξιακών σχεδίων δεν αφορά αποκλειστικά τις άμεσα πληττόμενες τοπικές κοινότητες. Κανένα κρατικό σύνορο δεν μπορεί να αποτρέψει τη μεταφορά της ρύπανσης, να εγκλωβίσει τοπικά την αλλαγή του κλίματος ή την άνοδο της θαλάσσιας στάθμης. Γι' αυτό, θεωρούμε ότι οι αγώνες για την προάσπιση της φύσης μπορούν και οφείλουν να αναγνωρίζουν την κοινή βάση μεταξύ τους και να δρουν ενοποιητικά για τις καταπιεσμένες και τους εκμεταλλεόμενους.

Σε αυτό πλαίσιο στηρίζουμε/συμμετέχουμε σε αυτοοργανωμένους, αντιεραρχικούς και αδιαμεσολάβητους τοπικούς ή ευρύτερους αγώνες που επιδιώκουν να αποτρέψουν την περαιτέρω εκμετάλλευση και καταστροφή της φύσης προς όφελος της κρατικοκαπιταλιστικής ανάπτυξης. Οι αγώνες αυτοί αποτελούν πεδία για ευρύτερη ζύμωση, αυτοοργάνωση και ριζοσπαστικοποίηση, καθώς και για την ανάδειξη των κοινών αιτίων της λεηλασίας της φύσης με την ευρύτερη επέλαση κράτους και κεφαλαίου σε κάθε πτυχή των ζώων μας. Δεν υπάρχουν -ούτε μπορούν να υπάρξουν ποτέ- ουσιαστικές λύσεις στα προβλήματα που το ίδιο το σύστημα δημιουργεί και επιχειρεί να διαχειριστεί, όσο υπάρχει κράτος και καπιταλισμός. Γι' αυτό και δεν θεωρούμε ρεαλιστικές τις συστημικές/θεσμικές λύσεις, ούτε αγωνιζόμαστε για τον εξορθολογισμό αυτού του εξουσιαστικού, καταπιεστικού και εκμεταλλευτικού συστήματος. Αντιθέτως, αποσκοπούμε στην ολική καταστροφή του προς την κατεύθυνση της κοινωνικής και της ατομικής απελευθέρωσης.

Σε αντίθεση με τους κυρίαρχους που επιχειρούν να μας πείσουν ότι δεν είμαστε ικανά άτομα να επιλύσουμε τα προβλήματά μας μόνες/οι/α μας, εμείς εμπιστευόμαστε πλήρως τις δημιουργικές δυνάμεις μας και συλλογικοποιούμε αυτοοργανωμένα, αντιθεσμικά και αδιαμεσολάβητα με γνώμονα την αλληλεγγύη, στο πλαίσιο όχι μόνο αγώνων ενάντια στη λεηλασία της φύσης, αλλά και σε κάθε πεδίο αγώνα.

Υπάρχουν άλλωστε ποικίλα πρόσφατα παραδείγματα (από τις πλημμύρες στη Θεσσαλία και τις πυρκαγιές σε όλη την επικράτεια μέχρι τους σεισμούς στην Τουρκία), στα οποία η αλληλεγγύη και η σύμπραξη μεταξύ των εκμεταλλεζόμενων και των καταπιεσμένων αναδύθηκε αυθόρμητα, χωρίς την επιβολή ή την παρέμβαση του κράτους.

Στον αντίποδα λογικών αφομοίωσης και ανάθεσης των ζώων μας στους «ειδικούς» και στους πάσης φύσεως αυτόκλητους σωτήρες, προτάσσουμε τη συλλογικοποίηση και τη διασύνδεση των αγώνων, με απώτερο στόχο την καταστροφή του κράτους και του καπιταλισμού. Αυτός ο αγώνας καταστροφής για μας και ο πιο δημιουργικός αγώνας. Με το βλέμμα στη δημιουργία κοινοτήτων ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης, οι οποίες αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως μέρος τη φύσης θα επαναπροσδιορίσουν τις ανάγκες και τη σχέση τους με αυτή.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΤΗ ΛΗΛΑΣΙΑ

ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

**ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ**

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ
ΣΤΗ ΛΗΛΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

